

PRINTMEDIA INUSTRIE IN BELGIË

DE PRINTMEDIA INDUSTRIE IN BELGIË

De printmedia industrie vertegenwoordigen de grafische sector en de papier en karton bewerkende sector.

De grafische sector omvat alle bedrijven die één of meerdere activiteiten uitvoeren op het gebied van beeld- en tekstcreatie, drukken op om het even welk materiaal, afwerking van het drukwerk, en reproductie- en dupliceringsactiviteiten van audiovisuele communicatie.

De papier en karton bewerkende sector omvat alle bedrijven die papier en karton bewerken tot een eindproduct zoals kartonnen verpakkingen, etiketten, speelkaarten, wandbekleding, ...

1. De grafische sector (bron sectorconvenant 2023-2025)

De grafische nijverheid of printmedia industrie groepeert alle bedrijven die één of meerdere activiteiten uitvoeren van beeld- en tekstcreatie, drukken via offset, flexo, hoogdruk, diepdruk, zeefdruk of digitaal drukken op om het even welk materiaal, afwerking van het drukwerk en alle reproductie- en dupliceringsactiviteiten van audiovisuele communicatie.

FEBELGRA, de federatie van de Belgische grafische nijverheid, vertegenwoordigen de drukkerijen, boekbinderijen en aanverwante diensten en de prepress- en premedia diensten. Krantendrukkerijen maken geen deel uit van de FEBELGRA-leden, maar van de Vlaamse Nieuwsmedia. Indien de beschikbare statistieken het toelaten, wordt de grafische nijverheid geanalyseerd exclusief de krantendrukkerijen en zelfstandigen.

1.1 De grafische sector in cijfers

Het totaal van de ondernemingen (werkgevers en zelfstandigen in hoofdberoep) in de grafische industrie in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk gewest bedroeg 3.968 eenheden eind 2020 waarvan 3.248 zelfstandigen in hoofdberoep (Bron: Febelgra). De afgelopen 10 jaar is de grafische sector in België gekrompen met 38,42%.

In tegenstelling tot het dalend aantal werkgevers is het aantal zelfstandigen in hoofdberoep in de Belgische grafische sector gestegen met 0,18%. Het aantal zelfstandigen in bijberoep en activiteiten na pensioen is gestegen met 1,93%.

1.2 Profiel van de grafische sector

De grafische ondernemingen zijn voornamelijk KMO's: 95,12 % van de ondernemingen heeft minder dan 50 arbeiders in dienst. Het gaat bovendien om micro-ondernemingen: 74,56 % van alle ondernemingen stelt minder dan 10 arbeiders te werk. 28% van de arbeiders zijn tewerkgesteld in 28,3% van bedrijven met meer dan 100 werknemers in dienst. (Bron: Febelgra)

De grafische sector is zeer investeringsintensief waardoor fusies, falingen en doorgedreven automatisering legio zijn met een krimpende tewerkstelling tot gevolg.

82% van de tewerkstelling vindt plaats in bedrijven met hoofdactiviteit drukken. De werknemers zijn hier tewerkgesteld in de prepress, drukkerij en afwerking. Voor de afdeling drukkerij gaat het over de verschillende druktechnieken zoals offset-, flexo-, diep- en digitaal drukken (vellen en rotatie).

86% van de grafisch bedrijven heeft minder dan 20 werknemers in dienst. 28% van de arbeiders van de grafische sector werkt in één van de 12 bedrijven met meer dan 100 werknemers (1,78% van de bedrijven).

1.3 Profiel van de werknemer in de grafische sector

1.3.1 Arbeidsmarktregime

In 2020 werkte 15,9% van de werknemers deeltijds in de sector. 78,2% van deze werknemers werkten in een 4/5 arbeidsregime.

1.3.2 Leeftijdsprofiel

De grafische sector is een zeer grijze sector en de instroom van jongeren volgt de vergrijzing niet om de uitstroom door pensionering op te vangen. 22% is 55-plus (t.o.v. 18,5% op Vlaams niveau) en slechts 6% is jonger dan 25 jaar (t.o.v. 9,3% op Vlaams niveau) (Bron: WSE)

1.3.3 Gender

De grafische sector blijft een sector met voornamelijk een mannelijke tewerkstelling. 73,9% van de tewerkstelling zijn mannen en 26,1% zijn vrouwen (Bron: WSE).

1.3.4 Herkomst

In de grafische sector hebben 79,9% van de werknemerspopulatie een Belgische nationaliteit. In 2015 was dit nog 91,3% en in 2018 was dit 82,4%. (Bron WSE). Sinds de meting van 2018 is de tewerkstelling van werknemers met een niet Belgische nationaliteit in de grafische sector sneller gestegen dan het Vlaamse gemiddelde (14,2% voor de grafische sector t.o.v. 12,1% op Vlaams niveau)

1.3.5 Werknemers met een doelgroep vermindering

In de grafische sector kregen in 2021 7,5‰ werknemers een VOP premie t.o.v. 5,4‰ op Vlaams niveau (Bron: WSE). In de grafische sector kregen in 2021 de bedrijven voor 0,1% van de laaggeschoolde jonge werknemers een doelgroep vermindering. Voor oudere werknemers in dienst ging het over 14% en voor nieuwe instroom van oudere werknemers ging het over 0,2% (Bron: WSE).

1.4 Opleidingen in de grafische sector

In 2020 was 58,1% van de werknemers midden geschoold, 19,8% laag geschoold en slechts 13,4% hoog geschoold.

De grafische sector betaalt zijn arbeiders volgens een loon- en functieclassificatie. Bij aanwerving focussen de bedrijven zich voornamelijk op attitude en competenties van nieuwe kandidaat werknemers.

In de grafische nijverheid ging in 2019 1,69% van de gewerkte uren naar opleiding en vorming (formeel en informeel) wat een stuk hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde van 1,21% (Bron: Steunpunt werk)

GRAFOC ondersteunt bedrijven financieel wanneer er opleidingen voor arbeiders PC130 worden ingericht. Bedrijven krijgen deze tussenkomst enkel wanneer het opleidingsluik van de sociale balans is ingevuld. Naarmate het bedrijf voldoet aan bijkomende criteria (opleiden van 45-plussers, indienen opleidingsplan, erkend stagebedrijf zijn en/of innovatieve investeringen) verhoogt de tussenkomst.

1.4.1 IBO

De grafisch bedrijven maken veel gebruik van IBO als opleidingsvorm voor de instroom in hun bedrijven. Na het coronajaar 2020 is het aantal IBO trajecten in 2021 sterk gestegen boven het aantal in 2019.

1.4.2 Stages

De grafische bedrijven staan al van oudsher open voor stages van leerlingen uit het grafisch onderwijs en VDAB. Het aantal stages van VDAB werkzoekenden is sterk gedaald omwille van minder werkzoekenden die instromen in een VDAB grafische opleiding.

1.4.3 Duaal leren

Duaal leren in de grafische- en papier en karton bewerkende kent een groei. Rotatiedrukken, flexo drukken, digital print operator en printmedia.

2. De papier en karton bewerkende sector (bron sectorconvenant 2023-2025)

De papier- en kartonbewerkende sector is een heterogene sector waarbij verschillende deelsectoren te onderscheiden zijn met veel variatie in de eindproducten: 'Vervaardiging van artikelen van papier of karton', waaronder vervaardiging van gegolfd papier, golfkarton, verpakkingsmateriaal van papier en karton, huishoudelijke en sanitaire papierwaren, kantoorbenodigdheden van papier, behangpapier en andere artikelen van papier en karton.

2.1 De papier en karton bewerkende sector in cijfers

De papier- en kartonsector is in België vertegenwoordigd door ongeveer 224 bedrijven, waarvan het merendeel in Vlaanderen gevestigd is. Het grootste deel van werknemers (38,2%) is tewerkgesteld in de grote ondernemingen binnen onze sector (200 – 499 werknemers). 36,9% van de werknemers vinden we terug in middelgrote ondernemingen (50 – 199 werknemers). Het laagste percentage (15%) werkt voor kleine ondernemingen (20- 49 werknemers) (Departement Werk & Sociale Economie, 2020).

De tewerkstelling in de sector van papier- en kartonbewerking is gedaald. We zien een daling van – 13,6% tegenover 2010 (Departement Werk en Sociale Economie). Een deel van die daling is toe te schrijven aan de outsourcing van bepaalde activiteiten, aan het gebruik van interims om flexibele inzet mogelijk te maken, als aan het groot aandeel oudere werknemers in de sector waardoor de uitstroom momenteel groter is dan de instroom. In 2019 is er echter terug een lichte stijging op te merken van het aantal werknemers binnen de sector. De deelsectoren golfkarton en vouwkarton nemen het grootste tewerkstellingsaandeel voor zich. Voor de papierproductiesector is het opvallend dat de afgelopen 10 jaar er een stijgende trend is voor het percentage bedienden, en een dalende trend van het percentage arbeiders

2.2 Profiel van de papier en karton bewerkende sector

Het overgrote deel van de sector (+/- 84%) bestaat uit kleine ondernemingen met minder dan 50 medewerkers. +/- 12% van de bedrijven zijn middelgrote ondernemingen met 50-250 medewerkers en +/- 4% van de bedrijven stelt meer dan 250 medewerkers tewerk.

2.3 Profiel van de werknemers in de papier en karton bewerkende sector

2.3.1 Arbeidsmarktregime

82,3% van de loontrekkende voltijds aan de slag (2020). 17,7% werkt in een deeltijds arbeidsregime (2020). Het percentage voltijds equivalenten evolueerde in een dalende trend over de jaren heen. Waar in 2010 nog 85,6% voltijds aan de slag was is dit in 2020 maar 82,3%.

2.3.2 Leeftijdsprofiel

Zowel bij de bedienden als bij de arbeiders situeert het merendeel van de werknemers voor de beide sectoren zich in de leeftijdsgroep tussen 41 en 54 jaar. De tweede grootste groep werknemers is verschillend voor de papier- en kartonsector bij de bedienden en de arbeiders. Bij de arbeiders zien we dat dit de leeftijdsgroep 31-40 jaar is. Terwijl dit bij de bedienden gaat over de categorie 55+. Voor de papierproductiesector valt de tweede grootste groep werknemers binnen de leeftijdscategorie 55+.

2.3.3 Gender

Vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in de sector, met slechts een tewerkstelling van 27,2% vrouwen en 72,8% mannen in de papier- en kartonindustrie. Bij de arbeiders is dit verschil het meest uitgesproken. Deze groep bestaat uit 78,7% mannen en 21,3% vrouwen voor papier- en kartonbewerking. De bedienden in de sectoren hebben een verdeling van 56,1% mannen tegenover 43,9% vrouwen.

2.4 Opleidingen in de papier en karton bewerkende sector

Het sectorfonds PaperPackSkills biedt subsidies aan voor het volgen van opleidingen aan zowel pc 136 als pc 222. Eerst werd deze dienst enkel verleend aan pc 136. Maar sinds 2021 kunnen ook werknemers vanuit pc 222 terugvallen op financiële steun.

De groei wordt vastgesteld op vlak van deelnemende arbeiders, het aantal opleidingsdagen als het aantal opleidingen in het aanbod. Vooral in 2019 is de opleidingsparticipatie sterk gegroeid door de inspanningen van het sectorfonds om zijn dienstverlening en opleidingsaanbod bij de bedrijven bekend te maken.

2.4.1 IBO en stages

De VDAB voorziet IBO trajecten en opleidingen met stages om werkzoekenden tot de sector van de papier- en kartonbewerkende industrie op te leiden. In tabel 11 kunnen het aantal IBO trajecten waargenomen worden. In 2021 was dit een totaal van 12 trajecten. Doorheen de jaren is dit aantal zo goed als gelijk gebleven. Enkel in 2019 aanschouwen we een stijging. Ook de opleidingen met stage strandde op 12 trajecten in 2021 (tabel 12). Ook dit aantal bleef redelijk stabiel over tijd. Verdere informatie over cijfers rond duaal leren en leren en werken kan men terugvinden in het duaal addendum van de grafische en papier- en kartonbewerkende sector.

2.4.2 Duaal leren

Duaal leren in de grafische- en papier en karton bewerkende kent een groei. Rotatiedrukken, flexo drukken, digital print operator en printmedia.